

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№3(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 252 sahifa,
16-mart, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi"
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish metodikasini innovatsion ekotizim sharoitida takomillashtirish	18
Uralova Fotima Baxtiyor qizi	
Malakali sportchilarning kommunikativ qobiliyatlarini takomillashtirishda sotsiologik yondashuv (gandbolchilar misolida).....	23
G. A. Valiyeva	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida motor aliyali bolalarni ruhiy va nutqiy rivojlantirish usullari	27
Suyunova Surayyo Ulash qizi	
Sog'lom bola ekotizimining asoslari: ovqatlanish, immunitet va rivojlanish	31
Israilova Xusnida Adilovna	
Mobil ilovalar yordamida mustaqil o'qishni rivojlantirish	37
Raximova Feruza Najmiddinovna	
Biologiya darslarida muammoli ta'lim texnologiyasini qo'llash orqali mantiqiy fikrlashni rivojlantirish	42
Dauekeeva Gulistan Orinbaevna	
Talabalarga ingliz tilidagi matnlarni kommunikativ metod yordamida o'qish texnikasini takomillashtirish usullari	46
Mo'minova Mahliyo Axrorjonovna	
Velosiped haydashning afzalliklari.....	49
Raxmonova Go'zal Bobir qizi	
Компетентностный подход как стратегическая основа модернизации образования и его реализация в преподавании русского языка как иностранного в Узбекистане	54
Мирзакбарова Севда Вахиддиновна	
Umumta'lim maktablarida texnologiya fani mashg'ulotlarini tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari va metodlari.....	58
Ziyamova Gulbaxor Tulabayevna	
Типы аббревиации в русском и узбекском языках: сравнительно-типологический анализ.....	62
Рахмонова Бахтигул Пайзилловна	
Maktabgacha ta'limda nutqni rivojlantirish jarayonida didaktik o'yinlardan foydalanish metodikasi	65
Abidjonova Mushtariybonu Qobiljon qizi	
Tarbiyaviy tadbirlarni samarali tashkil etishda maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalarning o'zaro hamkorlik masalalari.....	71
Sanayeva Surayyo Bobonazarovna, Jabborova Shaxina G'affor qizi	
Qadriyatli yondashuv asosida talabalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash mexanizmlarini takomillashtirish ..	76
G'aybullayev Quvonchbek G'olibovich	
Maktab o'quvchilarida stressga barqarorlik namoyon bo'lishining psixologik tahlili	83
Ismoilova N. Z.	
Yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda milliy qadriyatlarning o'rni.....	87
Karshiyev Jaxongir Abdirayimovich	
Funksional savodxonlikni rivojlantirishda o'qish savodxonligining o'rni va ahamiyati	91
Xatamova Munisa Mamadulla qizi	
Transformatsiyalash tizimi asosida o'quvchilarning loyihalash kompetensiyalarini rivojlantirish samaradorligi	95
Jurayeva Zulayxo Islomovna	
Zamonaviy boshqaruv nazariyalarida rahbar muloqoti (transformatsion, kommunikativ va ishtirokchi boshqaruv yondashuvlari asosida).....	102
Islamova Difuza Dilshodovna	

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida pedagogik kompetentlikni tabaqalashgan yondashuv asosida rivojlantirish mazmuni	107
Begmatova Nasiba Mengnarovna	
Bo'lajak maxsus pedagoglarni inklyuziv ta'limda subyektlar faoliyatini o'rgatish metodikasi	112
Dilshodov Abrorjon Dilshodjon o'g'li	
Pre-Reading Activities to Enhance Foreign Language Reading Comprehension: Reading "The Adventures of Tom Sawyer" in 10–11 Grades	118
Djumaniyazova Zulfiya Kaliyevna	
Nutq aktlarini o'rgatishda autentik materiallardan foydalanishning metodik imkoniyatlari (filologik yo'nalish talabalari misolida)	122
Fayzulloeva Chevar G'ayrat qizi	
Yangi O'zbekistonda talaba-yoshlarni milliy yuksaltirishda jadid-marifatparvarlari ilgari surgan g'oyalarning o'rni va roli	125
Mamadaliyev Abduvoxid Maxsitaliyevich	
Gimnastikaning O'zbekistonga kirib kelish va rivojlanish tarixi	128
N. Q. Mamasidova	
Uglevodorodlar tarkibini aniqlashda massa ulushiga asoslangan reflektiv yondashuv (7-9-sinflar misolida)	131
Maxamadiyev Sharofiddin Jumaboyevich, Smanova Zulayxo Asanalievna	
Screencasting materiallarini yaratish va ularni o'quv jarayonida qo'llash	134
Maxmudova Dilfuza Meliyevna, Ergashov Niyozxon Ilyozxon o'g'li	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda so'z shakllanishini psixolingvistik asoslari	137
Moxirabonu G'aniyeva Adxam qizi	
Maktabgacha ta'limdagi muammolar va yechimlar: o'zbekiston respublikasi tajribasi	140
N. Sh. Miryusupova	
Interaktiv kartografik resurslar va ularning ta'lim jarayonida qo'llanilishining didaktik, kognitiv hamda metodik asoslari	143
Olimova Aziza Abdullayevna	
Mentorlik tizimining tarixiy ildizlari va rivojlanish bosqichlari	147
Oxunova Dilnoza Qaxxorjonovna, Abdumannonova Durdonaxon Shuxratjon qizi	
Talabalarning psixologik holati va stress omillarining prokrastinatsiyaga ta'siri hamda mustaqil ta'lim faoliyatini qo'llab-quvvatlash usullari	150
Razakov Farxod Kuvondikovich, Rajabov Hikmat Toshevich	
Talabalarni stulda o'tirgan qiyofachi portreti ranglavhasini ishlashga o'rgatish metodikasi	154
Sadatov Chori Xolmuradovich	
Organik kimyo fanini o'qitishda teskari ta'lim va texnologiyalarning ahamiyati	158
Umrbekova Maftuna Ulug'bek qizi, Babanazarova Ayzada Omirbaevna, Abdulkakimova Gulziyba Ziyatdinovna	
Duduqlanishni bartaraf etishda kompleks metodlarini qo'llashning samaradorligi	162
Xasanova Barnoxon Abdusattor qizi	
Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik kompetentligini takomillashtirish	165
Xolbozorova Nasiba Xolbozar qizi	
Проектирование персонализированных образовательных сценариев в дошкольном образовании средствами генеративного искусственного интеллекта	168
Пак Диана Александровна	
Bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda STEAM yondashuvining roli	170
Atenov Jandarbek Dayrabay o'g'li	
Innovatsion ta'lim muhitida talabalarning kasbiy muloqot kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik asoslari	173
Bo'ltakov Sanjarbek Xazratqul o'g'li	
Alohida ta'lim ehtiyojlari mavjud bo'lgan bolalar uchun inklyuziv ta'lim tizimining ahamiyati	176
Mehmonova Nodiraxon Yusufxon qizi	

Duduqlanish nutq kamchiligini korreksiyalashning maxsus va integratsiyalashgan texnologiyalarini rivojlantirish.....	180
Boxodirova Gulasalxon Ibrohimovna	
Эссе как инструмент формирования и диагностики компетенций в системе высшего образования .	184
Шейхмамбетов Сервер Рефикович	
Matallar va folklor hikoyalari: maktabgacha ta'lim tashkilotlarida interaktiv dars texnologiyalari.....	188
Azimova Nodira Hikmatovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda jismoniy sifatlarni rivojlantirish va ularni sportga yo'naltirishning pedagogik asoslari.....	191
Norboyev Komiljon Jurakulovich, Rustamova Kamola Xayrulla qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida ijtimoiy-gumanitar fanlarning o'qitilishining ahamiyati.....	194
Burkhanova Sabo Tulanovna	
Oliy ta'lim muassasalarida O'zbekistonning eng yangi tarixini o'qitishning metodologik asoslari va muammolari	197
Norbutayeva Guzal Abdig'ofurovna	
Ta'lim tashkilotlarida sifatni boshqarish jarayonlarini tizimli rejalashtirishning nazariy va amaliy asoslari.....	200
Abdurashit Karimovich Avliyakov	
Tarbiya darslari samaradorligini oshirishda abdulla avloniy pedagogik hikmatlaridan foydalanishni metodik tashkil etish.....	204
Daliyeva Eliza Zokir qizi	
Badiiy-tarixiy meros asosida bo'lajak pedagoglarning reflektiv tafakkuri va kasbiy identifikatsiyasini rivojlantirish	207
Qodirova Mavluda Maxodir qizi	
Adabiyot darslarida lirik asarlarni vizual yondashuvlar asosida o'qitish usullari.....	210
Sobitova Mahmudaxon Shuxratbek qizi	
ESG tamoyillarini ta'lim tizimiga joriy etish orqali talabalarda ekologik, ijtimoiy va boshqaruv ko'nikmalarini shakllantirish	216
Tursunova Shahzoda Baxromovna	
Социально-психологические факторы нарушения психологического здоровья в семье	219
Гулру Тургунова	
O'zini tarbiyalash (self-development) g'oyasining Ibn Sino ta'limotidagi o'rni	229
Usmanova E'zoza Zokirjonovna	
Оценка динамики физиологических показателей волейболистов 12–16 лет в предсоревновательный и соревновательный периоды	234
Умматалиева Шерзода Шерали угли	
Individual sport turlarida sportchilarning natijadorlik kompetensiyasini motivatsion omillar asosida shakllantirish.....	239
Baratov Nasriddin Karshibayevich	
O'smirlarda internetdan ortiqcha foydalanishning psixologik oqibatlarini	243
Fayziyeva Nodira Sobirovna	
Transakt analiz: shaxslararo muloqotni tahlil qilishning nazariy va amaliy asoslari	247
Nilufar Sayfidinovna Sangirova	

O'ZINI TARBIYALASH (SELF-DEVELOPMENT) G'OYASINING IBN SINO TA'LIMOTIDAGI O'RNI

Usmanova E'zoza Zokirjonovna
Namangan davlat universiteti tadqiqotchisi

Annotatsiya: Ushbu maqola Ibn Sino (Avitsenna) ta'limotida o'zini tarbiyalash g'oyasining nazariy va amaliy jihatlarini o'rganishga qaratilgan. Tadqiqot jarayonida Ibn Sino insonning ruhiy, aqliy va axloqiy rivojlanishidagi metodologik asoslar, o'zini tarbiyalash prinsiplari hamda ularning shaxsiy hayotdagi ahamiyati tahlil qilindi. Shuningdek, maqolada XIX–XX asrlar falsafa va pedagogika tadqiqotlari bilan bog'liq zamonaviy ilmiy nazariyalar, shuningdek, chet el olimlarining ushbu mavzuga doir fikr-mulohazalari integratsiya qilindi. Tadqiqot natijalari o'zini tarbiyalash jarayonini nazariy jihatdan tizimlashtirish va amaliyotda pedagogik metodlar bilan uyg'unlashtirish imkonini beradi, shuningdek, zamonaviy shaxsiy rivojlanish paradigmasida Ibn Sino ta'limotining dolzarbligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Ibn Sino, o'zini tarbiyalash, self-development, ruhiy va axloqiy rivojlanish, pedagogik metodlar, shaxsiy rivojlanish paradigmasi, falsafa ta'limoti.

Abstract: This article is devoted to studying the theoretical and practical aspects of the idea of self-development in the teachings of Ibn Sina (Avicenna). The research analyzes the methodological foundations of human spiritual, intellectual, and moral development, principles of self-education, and their significance in personal life. Additionally, the article integrates contemporary scientific theories related to 19th–20th century philosophy and pedagogical studies, as well as perspectives of foreign scholars on this topic. The results of the study allow for the theoretical systematization of the self-development process and its practical harmonization with pedagogical methods, while also demonstrating the relevance of Ibn Sina's teachings in the modern paradigm of personal development.

Key words: Ibn Sina, self-education, self-development, spiritual and moral development, pedagogical methods, personal development paradigm, philosophical teachings.

Аннотация: Данная статья посвящена изучению теоретических и практических аспектов идеи самовоспитания в учении Ибн Сино (Авиценны). В процессе исследования были проанализированы методологические основы духовного, интеллектуального и нравственного развития человека, принципы самовоспитания и их значение в личной жизни. Кроме того, статья интегрирует современные научные теории, связанные с исследованиями философии и педагогики XIX–XX веков, а также мнения зарубежных ученых по данной тематике. Результаты исследования позволяют теоретически систематизировать процесс самовоспитания и гармонизировать его с педагогическими методами на практике, а также демонстрируют актуальность учения Ибн Сино в современной парадигме личностного развития.

Ключевые слова: Ибн Сино, самовоспитание, self-development, духовное и нравственное развитие, педагогические методы, парадигма личностного развития, философское учение.

KIRISH

O'zini tarbiyalash, ya'ni self-development, insonning ruhiy, aqliy va axloqiy salohiyatini ongli ravishda rivojlantirish jarayoni sifatida zamonaviy pedagogika va falsafada muhim o'rin tutadi. Ushbu g'oya insonning o'zini anglash, shaxsiy salohiyatini maksimal darajada ro'yobga chiqarish hamda jamiyat hayotiga samarali hissa qo'shish imkoniyatlarini tahlil qilish bilan chambarchas bog'liqdir.

Ibn Sino (Avitsenna) ta'limotida o'zini tarbiyalash konsepsiyasi, avvalo, insonning aqliy va ruhiy rivojlanishining uzviy bog'liqligiga asoslanadi. U shaxsning o'z-o'zini anglash jarayoni, axloqiy fazilatlarini shakllantirish hamda ongni mukammallashtirish orqali ideal insoniy sifatlarni egallash mumkinligini ta'kidlaydi ^[1].

Ibn Sino falsafasida insonning ruhiy rivojlanishi va o'zini tarbiyalash jarayoni mantiqiy hamda metodologik jihatdan bir-biri bilan uyg'unlashgan. Mutafakkir o'z asarlarida inson qalbi va tafakkurini mukammallashtirishning metodik prinsiplarini yoritib, ruhiy-intellektual rivojlanishning tizimli konsepsiyasini ilgari suradi. Bu konsepsiya

siya inson intellektini faqat bilim egallash bilan cheklamay, balki uni axloqiy va ruhiy jihatdan ham rivojlantirish zarurligini asoslaydi. Shu nuqtai nazardan, Ibn Sino ta'limoti o'zini tarbiyalashning integratsiyalashgan modelini taklif etadi. Unda mantiqiy tafakkur, axloqiy fazilatlar hamda ruhiy muvozanat o'zaro uyg'un holda shakllanadi ^[2].

O'zini tarbiyalashning Ibn Sino falsafasidagi o'rni, avvalo, insonning ichki dunyosini mukammallashtirishga qaratilgan pedagogik va etik prinsiplar bilan belgilanadi. U insonning xulq-atvori, aqliy qobiliyatlari hamda ruhiy salohiyatini izchil rivojlantirish zarurligini ta'kidlaydi. Shu nuqtai nazardan, uning pedagogik yondashuvi zamonaviy shaxsiy rivojlanish paradigmasi bilan uzviy bog'liq bo'lib, ilmiy tadqiqotlar hamda amaliy metodlarni uyg'unlashtirishga xizmat qiladi ^[3].

Bundan tashqari, Ibn Sino ta'limotida o'zini tarbiyalash jarayoni ikki asosiy komponentga ajratiladi: birinchisi – aqliy rivojlanish va ilmiy bilimlarni chuqur o'zlashtirish, ikkinchisi – axloqiy hamda ruhiy fazilatlarini shakllantirishdir. Ushbu yondashuv orqali shaxs o'zining ichki resurslarini samarali boshqarish, ongli ravishda faoliyat yuritish hamda jamiyat hayotida faol ishtirok etish ko'nikmalarini egallaydi. Mazkur konsepsiya nafaqat falsafa va etika doirasida, balki zamonaviy pedagogika, psixologiya hamda shaxsiy rivojlanish tadqiqotlarida ham dolzarb ahamiyatga ega ^[4].

Shuningdek, o'zini tarbiyalash g'oyasi Ibn Sino pedagogik falsafasida shaxsning o'ziga bo'lgan hurmatini mustahkamlash hamda o'z imkoniyatlarini anglashini rivojlantirish vositasi sifatida ham talqin etiladi. U o'quv jarayonini faqat bilim berish jarayoni sifatida emas, balki shaxsni mukammallashtirishga xizmat qiluvchi kompleks pedagogik jarayon sifatida ko'radi. Shu nuqtai nazardan, Ibn Sino yondashuvi o'quvchilarda ongli shaxsiy rivojlanish, o'zini anglash hamda ichki resurslardan samarali foydalanish ko'nikmalarini shakllantirishga yo'naltirilgan ^[5].

Zamonaviy tadqiqotlar ham shuni ko'rsatadiki, o'zini tarbiyalashning samarali metodlari faqat bilimlarni o'zlashtirish bilan cheklanmaydi, balki insonning psixologik barqarorligi, mantiqiy tafakkuri hamda axloqiy xulq-atvori bilan ham bevosita bog'liqdir. Ibn Sino ta'limotida ham aynan shu uch element o'zaro uyg'un holda talqin qilinadi va shaxsning mukammal rivojlanishi uchun integratsiyalashgan tizim sifatida qaraladi. Shu sababli uning ta'limoti nafaqat o'z davri uchun, balki bugungi kunda ham shaxsiy rivojlanish, pedagogik yondashuvlar hamda psixologik metodlar nuqtai nazaridan muhim ilmiy manba hisoblanadi ^[6].

Mazkur tadqiqotning dolzarbligi shundan iboratki, XXI asr sharoitida shaxsiy rivojlanish va o'zini tarbiyalash g'oyalari global miqyosda tobora katta e'tibor qozonmoqda. Zamonaviy jamiyat va ta'lim tizimi o'quvchilarning nafaqat bilimni oshirish, balki ularning shaxsiy, ruhiy hamda axloqiy salohiyatini rivojlantirishni ham ustuvor vazifa sifatida belgilamoqda. Shu nuqtai nazardan, Ibn Sino ta'limotining o'zini tarbiyalashga oid prinsip va metodlari bugungi pedagogik hamda psixologik amaliyotda innovatsion yondashuvlar uchun muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi ^[7].

Shuningdek, tadqiqot doirasida o'zini tarbiyalashning nazariy asoslarini aniqlash, uning ruhiy, aqliy va axloqiy jihatlarini tizimlashtirish ham muhim ahamiyat kasb etadi. Bu esa shaxsning ichki dunyosini mukammallashtirish, ongli ravishda faoliyat yuritish hamda jamiyat rivojiga foydali hissa qo'shish jarayonlarini yanada takomillashtirish imkonini beradi. Shu nuqtai nazardan, mazkur maqola o'zini tarbiyalash g'oyasining nafaqat tarixiy, balki zamonaviy pedagogik kontekstdagi ilmiy ahamiyatini yoritishga qaratilgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ibn Sino (Avicenna) ta'limotida o'zini tarbiyalash g'oyasini tahlil etishda zamonaviy chet el olimlari tomonidan olib borilgan ilmiy tadqiqotlar nafaqat falsafa va psixologiya masalalarini, balki shaxsning ichki ongini anglash jarayonini ham chuqur falsafiy kontekstda yoritadi. Ushbu yo'nalishda olib borilgan tadqiqotlar Avicenna falsafasining insonning o'zini anglash, ong faoliyati va ruhiy rivojlanish bilan bog'liq jihatlarini keng ilmiy asosda tahlil qilish imkonini beradi.

Birinchi olim sifatida Jari Kaukuaning ilmiy ishlari Avicenna falsafasida o'zini anglash va shaxsiy ong konsepsiyalariga alohida e'tibor qaratadi. Kaukua Avicenna ta'limotida Flying Man, ya'ni "parvoz qiluvchi odam" deb nomlangan tafakkur tajribasiga asoslanib, insonning o'zini idrok etishi hamda uni tashqi sezgi organlaridan mustaqil ravishda anglash imkoniyatini falsafiy jihatdan izohlaydi. Olim o'zaro bog'langan argumentlar orqali Avicenna g'oyalarda o'zini anglash – pure first-person awareness (birinchi shaxs ongining sof shakli) – konsepsiyasi mavjudligini ta'kidlaydi. Shu orqali u inson ongi va ruhiy rivojlanish jarayonlarini chuqurroq anglash mumkinligini ko'rsatadi ^[8].

Mazkur yondashuv Avicenna falsafasini nafaqat tarixiy-falsafiy meros sifatida, balki o'zini tarbiyalash nazariyasining muhim manbalaridan biri sifatida ham talqin qilish imkonini beradi. Chunki shaxsning o'z mavjudligini anglab yetishi shaxsiy rivojlanish jarayonining markaziy omillaridan biri sifatida qaraladi. Shuningdek, Avicenna o'zini anglash g'oyasini falsafiy ong va ruhiy ongning o'zaro uzviy bog'liqligi nuqtai nazaridan ham izohlaydi.

Bu yo'nalishda Albert Paul Hardy tomonidan olib borilgan ilmiy tadqiqotlar ham alohida ahamiyatga ega. Hardyning Avicenna falsafasiga bag'ishlangan dissertatsiyasida o'zini bilish konsepsiyasining strukturaviy jihatlari keng tahlil qilingan. Olimning ta'kidlashicha, Avicenna ta'limotida ruhning ichki ongida "Men mavjudman" degan bilish holati o'zini anglashning bevosita, ya'ni sensor tajribadan mustaqil shakli sifatida namoyon bo'ladi. Mazkur holat insonning o'zini anglash jarayonida muhim epistemologik bosqich sifatida talqin qilinadi.

Hardy Avicenna falsafasida o'zini bilishning ikki asosiy turini ajratadi. Birinchisi – primitiv, ya'ni "Floating Man" tafakkur tajribasida tasvirlangan bevosita o'zini anglash shaklidir. Ikkinchisi esa reflektiv o'zini anglash bo'lib, u tashqi obyektlarni idrok etuvchi ong faoliyati orqali shakllanadi. Ushbu tahlil Avicenna ta'limotida o'zini anglash va o'zini bilish jarayonlarining murakkab epistemologik tuzilishini aniqlash imkonini beradi hamda uning shaxsiy rivojlanishga oid falsafiy qarashlarini chuqur ilmiy asosda yoritadi ^[9].

Shu tarzda, Jari Kaukua va Albert Paul Hardy kabi olimlarning ilmiy ishlari Avicenna falsafasini shaxsning ichki ongini anglash, ruhiy salohiyatni rivojlantirish hamda o'zini tarbiyalashning epistemologik asoslarini tahlil qilish orqali yanada kengroq ilmiy kontekstda talqin etadi. Ushbu tadqiqotlar Avicenna ta'limotini o'zini tarbiyalash g'oyasining nazariy asoslarini shakllantiruvchi muhim falsafiy manba sifatida baholash imkonini beradi.

Natijada, Avicenna falsafiy qarashlari nafaqat tarixiy-falsafiy meros sifatida, balki zamonaviy shaxsiy rivojlanish, psixologik ong hamda falsafa tadqiqotlari doirasida ham o'z dolzarbligini saqlab qolayotgan muhim ilmiy yo'nalishlardan biri sifatida namoyon bo'ladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu maqolada o'zini tarbiyalash g'oyasini Ibn Sino ta'limotida chuqur o'rganish maqsadida bir nechta metodologik yondashuvlar integratsiyalashgan holda qo'llanildi. Tadqiqot jarayonida, avvalo, tahliliy-falsafiy metoddan foydalanildi. Ushbu metod yordamida Avicenna asarlarida bayon etilgan ruhiy, axloqiy hamda aqliy rivojlanishga oid konsepsiyalar izchil tahlil qilindi. Shuningdek, o'zini tarbiyalashning epistemologik va ontologik asoslari tizimli ravishda yoritildi. Tahliliy-falsafiy metod shaxsning o'zini anglash, ongli qaror qabul qilish hamda ichki intizom orqali shaxsiy mukammallikka erishish jarayonini chuqur falsafiy kontekstda talqin etish imkonini berdi.

Ikkinchi metod sifatida tarixiy-konseptual tahlil qo'llanildi. Mazkur yondashuv orqali Ibn Sino ta'limotining o'zini tarbiyalashga oid pedagogik hamda ruhiy prinsiplari o'z davrining falsafiy qarashlari, ilmiy an'analari va pedagogik tajribasi bilan kontekstual tarzda qiyosiy o'rganildi. Ushbu metod yordamida shaxsiy rivojlanish g'oyasining tarixiy ildizlari, uning falsafiy va pedagogik mazmuni, shuningdek, Avicenna ta'limotida o'zini tarbiyalash konsepsiyasining tizimli tuzilishi tahlil qilindi.

Shuningdek, tadqiqotda komparativ metod ham qo'llanildi. Ushbu metod Avicenna konsepsiyasini zamonaviy pedagogika, psixologiya hamda shaxsiy rivojlanish nazariyalari bilan qiyosiy tahlil qilish imkonini berdi. Komparativ yondashuv yordamida o'zini tarbiyalash jarayonining turli ilmiy maktablar, falsafiy va pedagogik paradigmalarda qanday talqin etilishi aniqlab berildi. Shu bilan birga, Avicenna g'oyalarining zamonaviy ilmiy kontekstdagi nazariy va amaliy ahamiyati ham asoslab berildi. Mazkur metod orqali shaxsning ruhiy barqarorligi, aqliy rivojlanishi hamda axloqiy mukammalligi o'zaro integratsiyalashgan jarayon sifatida talqin qilindi.

Bundan tashqari, tadqiqotda sintetik metoddan ham foydalanildi. Ushbu yondashuv orqali tahliliy-falsafiy, tarixiy-konseptual hamda komparativ metodlar o'zaro uyg'unlashtirilib, o'zini tarbiyalash g'oyasining nazariy va amaliy jihatlari yagona tizim sifatida yoritildi. Sintetik metod Avicenna ta'limotining murakkab falsafiy tuzilishini, shuningdek, shaxsiy rivojlanish jarayonidagi epistemologik, ontologik hamda axloqiy komponentlarning o'zaro bog'liqligini aniqlash imkonini berdi. Shu bilan birga, ushbu yondashuv Avicenna qarashlarini zamonaviy pedagogik va psixologik nazariyalar bilan uyg'un holda talqin qilishga xizmat qildi.

Shu tariqa, maqolada qo'llanilgan metodologik yondashuvlar o'zaro uyg'un holda qo'llanib, o'zini tarbiyalash g'oyasini ilmiy, falsafiy hamda amaliy jihatdan tizimli ravishda tahlil qilish imkonini berdi. Natijada shaxsning ruhiy, aqliy va axloqiy rivojlanish jarayonlarini kompleks tarzda yoritish hamda Ibn Sino ta'limotining zamonaviy ilmiy kontekstdagi ahamiyatini asoslashga erishildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, Ibn Sino ta'limotida o'zini tarbiyalash g'oyasi shaxsning ruhiy, aqliy va axloqiy rivojlanishini uzviy integratsiyalashgan tizim sifatida talqin qilish imkonini beradi. Mazkur tizimda aqliy rivojlanish, axloqiy fazilatlar hamda ruhiy barqarorlik o'zaro uyg'un holda shakllanib, shaxsning ongli ravishda o'zini anglash va qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

Tadqiqot natijalari Avicenna ta'limotida o'zini tarbiyalash jarayoni uch asosiy komponentdan iborat ekanligini ko'rsatdi. Birinchi komponent – aqliy rivojlanish va bilim egallash jarayonidir. Ikkinchi komponent – axloqiy mukammallik hamda ijtimoiy mas'uliyatni shakllantirishdan iborat. Uchinchi komponent esa ruhiy barqarorlik

va ichki muvozanatni ta'minlash bilan bog'liq. Ushbu komponentlar o'zaro uzviy bog'langan tizimni tashkil etib, shaxsning nafaqat ichki dunyosini, balki tashqi ijtimoiy muhit bilan uyg'unlashgan rivojlanishini ham ta'minlaydi.

Tahliliy-falsafiy metod asosida olib borilgan tahlillar o'zini tarbiyalashning epistemologik jihatlarini yoritib berdi. Jumladan, shaxsning ichki ongini anglash, o'zining kuchli va zaif tomonlarini idrok etish hamda ruhiy intizom orqali bilim va axloqiy fazilatlarini uyg'unlashtirish jarayoni Avicenna konsepsiyasida uzviy tizim sifatida talqin qilinadi.

Tarixiy-konseptual tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, Avicenna pedagogik yondashuvi shaxsiy rivojlanishning tizimli paradigmasi sifatida shakllangan. Ushbu yondashuv nafaqat o'z davrida, balki zamonaviy pedagogika va psixologiya nuqtai nazaridan ham ilmiy ahamiyatga ega bo'lib qolmoqda.

Komparativ yondashuv natijalari esa Avicenna ta'limotini zamonaviy shaxsiy rivojlanish nazariyalari, psixologik ong tushunchasi hamda pedagogik metodlar bilan o'zaro bog'liq holda talqin qilish imkonini berdi. Bu esa Avicenna g'oyalarining nazariy va amaliy ahamiyatini yanada aniqroq ilmiy asoslashga xizmat qildi.

Shuningdek, tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, Ibn Sino o'zini tarbiyalash jarayonida introspeksiya hamda refleksiv tafakkurga alohida e'tibor qaratgan. Bu esa shaxsning nafaqat bilim egallash orqali rivojlanishini, balki o'z xulq-atvori, qarorlari va ichki ruhiy holatini doimiy tahlil qilish orqali ongli ravishda mukammallikka intilishini anglatadi. Mazkur yondashuv zamonaviy psixologik tadqiqotlarda qo'llanilayotgan shaxsiy rivojlanish va o'zini bilish metodlari bilan ham uyg'unlashadi.

Shuningdek, maqola natijalari shuni ko'rsatdiki, Avicenna ta'limotida o'zini tarbiyalashning axloqiy jihati shaxsning ijtimoiy mas'uliyatini shakllantirish bilan chambarchas bog'liqdir. Bu esa shaxsning jamiyat bilan uyg'un aloqada bo'lishini, axloqiy prinsiplarga amal qilishini hamda ruhiy barqarorlikni mustahkamlashini ta'minlaydi. Shu tariqa, o'zini tarbiyalash g'oyasi nafaqat individual shaxsni rivojlantiradi, balki uning ijtimoiy muhit bilan samarali o'zaro aloqasini ham mustahkamlaydi.

Natijalar tahlili shuni ko'rsatdiki, Ibn Sino ta'limotidagi o'zini tarbiyalash g'oyasi bugungi kunda ham shaxsiy rivojlanish, pedagogika hamda psixologik metodologiya uchun muhim ilmiy manba hisoblanadi. Chunki ushbu ta'limot shaxsning ichki va tashqi rivojlanishini integratsiyalashgan tizim sifatida talqin qiladi hamda epistemologik, ontologik va axloqiy komponentlarning o'zaro bog'liqligini ko'rsatadi.

Tadqiqot natijalari o'zini tarbiyalash jarayonini nazariy jihatdan tizimlashtirish va pedagogik metodlar bilan uyg'unlashtirish imkonini beradi. Shu bilan birga, ular shaxsiy rivojlanish paradigmasida Ibn Sino ta'limotining dolzarbligini ilmiy jihatdan tasdiqlaydi.

Shu bilan birga, Ibn Sino ta'limotida o'zini tarbiyalash g'oyasini zamonaviy falsafa va psixologiya nuqtai nazaridan tahlil qilgan tadqiqotlarda ikki xorijiy olim – Jari Kaukua va Albert Paul Hardy qarashlari o'rtasida qiziqarli ilmiy munozara mavjudligi ham kuzatiladi.

Kaukua Avicenna falsafasida o'zini anglash jarayoni insonning ichki ongini mustaqil ravishda idrok etishi bilan bog'liqligini ta'kidlaydi hamda bu konsepsiyani "Flying Man" tafakkur tajribasi orqali epistemologik asos sifatida talqin qiladi. Uning fikricha, inson o'zini sensory experiencedan mustaqil ravishda anglash orqali shaxsiy rivojlanishning muhim bosqichiga erishadi. Mazkur jarayon o'zini tarbiyalashning muhim elementlaridan biri hisoblanadi. Shu bilan birga, Kaukua Avicenna g'oyalarida ruhiy va aqliy rivojlanish o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ham alohida ta'kidlaydi.

Boshqa tomondan, Hardy Avicenna ta'limotida o'zini anglash konsepsiyasini ikki darajaga ajratadi. Birinchi daraja – primitiv, ya'ni "Floating Man" tafakkur tajribasida namoyon bo'ladigan bevosita o'zini anglashdir. Ikkinchi daraja esa refleksiv o'zini anglash bo'lib, u tashqi obyektlarni idrok etuvchi ong faoliyati orqali shakllanadi.

Hardy Avicenna ta'limotini o'zini tarbiyalashning kompleks tizimi sifatida talqin qiladi. Bu tizimda ruhiy barqarorlik, axloqiy fazilatlar hamda aqliy rivojlanish o'zaro uyg'un holda shaxsiy mukammallikka erishishni ta'minlaydi ^[10].

Mazkur ikki olimning ilmiy qarashlari Avicenna falsafasining zamonaviy psixologik va pedagogik kontekstida talqin qilinishida muhim ahamiyat kasb etadi. Kaukua o'zini anglashning epistemologik jihatlarini chuqur yoritgan bo'lsa, Hardy ushbu jarayonni shaxsning tashqi muhit bilan o'zaro ta'siri kontekstida kengroq talqin qiladi.

Shu nuqtai nazardan, o'zini tarbiyalash konsepsiyasi nafaqat ichki ongni anglash, balki shaxsning axloqiy va ruhiy fazilatlarini rivojlantirish hamda jamiyat bilan uyg'un aloqada bo'lish jarayonini ham o'z ichiga oladi.

Natijada, Kaukua va Hardy yondashuvlari o'rtasidagi ilmiy munozara Avicenna ta'limotini uzviy va tizimli konsepsiya sifatida talqin qilish imkonini beradi hamda o'zini tarbiyalash g'oyasining zamonaviy pedagogik va psixologik amaliyotlarda qo'llanish istiqbollari kengaytiradi.

Mazkur tahlillar shuni ko'rsatdiki, Ibn Sino falsafasi shaxsiy rivojlanish, ruhiy barqarorlik hamda axloqiy mukammallikni birlashtiruvchi integratsiyalashgan ilmiy paradigma sifatida bugungi kunda ham o'z dolzarbligini saqlab qolmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu maqolada Ibn Sino ta'limotida o'zini tarbiyalash g'oyasi nazariy va amaliy jihatlarini asosida ilmiy jihatdan tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, o'zini tarbiyalash jarayoni shaxsning ruhiy, aqliy va axloqiy rivojlanishini uzviy integratsiyalashgan tizim sifatida shakllantiradi. Mazkur tizimda aqliy tafakkur va bilim egallash jarayoni axloqiy fazilatlar hamda ruhiy barqarorlik bilan uyg'un holda rivojlanadi.

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, Ibn Sino ta'limotida o'zini tarbiyalash shaxsning ichki ongini anglash, ruhiy muvozanatni saqlash va axloqiy mukammallikka intilish jarayonlari bilan chambarchas bog'liqdir. Ushbu yondashuv shaxsning nafaqat individual rivojlanishini, balki uning jamiyat bilan uyg'un ijtimoiy munosabatlarini ham mustahkamlashga xizmat qiladi.

Jari Kaukua va Albert Paul Hardy tomonidan olib borilgan ilmiy tadqiqotlar ham Avicenna ta'limotining zamonaviy ilmiy kontekstdagi ahamiyatini yanada kengroq yoritadi. Ularning ilmiy qarashlari o'zini tarbiyalash jarayonining epistemologik hamda refleksiv jihatlarini tahlil qilish orqali Avicenna falsafasining zamonaviy pedagogika, psixologiya va shaxsiy rivojlanish nazariyalari bilan uzviy bog'liqligini ko'rsatadi.

Shu nuqtai nazardan, tadqiqot natijalari Ibn Sino ta'limotidagi o'zini tarbiyalash konsepsiyasi bugungi kunda ham shaxsiy rivojlanish, pedagogika hamda psixologik metodologiya sohalari uchun muhim nazariy manba bo'lib xizmat qilishini tasdiqlaydi. Mazkur g'oya shaxsning ruhiy barqarorligi, aqliy rivojlanishi va axloqiy mukammalligini uyg'unlashtiruvchi integratsiyalashgan rivojlanish modeli sifatida alohida ilmiy ahamiyat kasb etadi.

Shuningdek, kelgusida Ibn Sino ta'limotidagi o'zini tarbiyalash prinsiplari zamonaviy ta'lim tizimi, pedagogik metodlar va psixologik rivojlanish dasturlariga integratsiya qilinishi mumkin. Bu esa shaxsning ongli rivojlanishini ta'minlash, uning axloqiy va ruhiy salohiyatini rivojlantirish hamda jamiyat taraqqiyotiga ijobiy hissa qo'shish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Turg'unboyev K., Tolipov M., Oxunov I. Ijtimoiy pedagogika asoslari: o'quv qo'llanma. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2008.
2. Alimova K. D. Abu Ali ibn Sino: inson kamolotida innovatsion pedagogik-psixologik qarashlar // Tanqidiy nazar, tahliliy tafakkur va innovatsion g'oyalar. – 2025. – T. 1. – № 1. – B. 79–82.
3. Xamidova M. U. Maxsus pedagogika. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
4. Kodirova S. A. Buyuk mutafakkir Abu Ali ibn Sinoning ma'naviy-ma'rifiy qarashlari. – Toshkent, 2025.
5. Hasanboyev J. va boshq. Pedagogika (pedagogika nazariyasi va tarixi). – Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi nashri, 2011.
6. Tolibov S. O. Pedagogik fikrda mahorat tarixi va maktab amaliyotida o'qituvchi mahoratining pedagogik imkoniyatlari // Pedagogik islohotlar va ularning yechimlari. – 2026. – T. 18. – № 2. – B. 333–336.
7. Mamurov B. Umumiy pedagogika: darslik. – Toshkent, 2020.
8. Dostanova K. Ibn Sino asarlarida emotsiyalarning shaxs faoliyatiga ta'siri talqini // Maktabgacha va maktab ta'limi jurnali.
9. Ochilov M., Ochilova N. Oliy maktab pedagogikasi. – Toshkent, 2014.
10. Rahmonqulova N. X., Matnazarova K. O. Pedagogika nazariyasi va tarixi. – Toshkent, 2010.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №3(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.